

25.28x30.19	1/3	1 עמוד	שבת - ראשון	04/2025	93884290-3
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונו - 80790					

בשער דוד (דוכי) כהן, עלייה לרגל,
סנדלי מטיילים מטופלים, 2018.
ראו עוד בעמ' 14

23.8x29	2/3	עמוד 14	שבת - מקור ראשון	04/2025	93884424-2
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

יצירותיו של דוכי כהן בוחנות את הזהות הדתית-לאומית דרך הסנדלים והחולצות

באמצעות סנדלי שורש וחולצות נוער, מבקש האמן דוד (דוכי) כהן להתחקות אחר הזהות הדתית-לאומית בתקופתנו. כמי שחוקר במסגרת שירות המילואים שלו את קורות מג"ב מאז 7 באוקטובר, עבודותיו עוסקות גם במוות, זיכרון והנצחה / **אבינה וינטר**

יורד לשורשים

אובדן דרך, בטון, 2023

המפותלות והצבעוניות, יחד עם הסוליות השחורות, יוצר דימוי חדש מעולם תוכן רוחני-טקסטואלי. הטיי פול האחר באובייקט המוכר יוצר התבוננות מחודשת בסמלים מוכרים, שהפכו מסמל בעל זהות ומשמעות קונקרטיה לחומרי גלם של יצירה אמנותית. במבט על, היצירה מאפשרת לצופה להבחין בסוג של כיפה עגולה המונחת על הרצפה, ומהדהדת את הכיפות הסרוגות הענקיות התלויות על הקיר.

העבודות בתערוכה מרפררות לעבודות עכשוויות באמנות הישראלית שמבקשות לפרק את האתוס הציוני, כדוגמת עבודותיו המונומנטליות של גל וינשטיין "עמק יזרעאל" ו"עמק החולה", ותצלומיו האייקוניים של עדי נס. כהן איננו מבקש לפרק את האתוס הציוני, אלא לצקת לתוכו תוכן דתי ורוחני. היבט נוסף של התערוכה קשור לאופן שבו זהות גברית דתית-לאומית צעירה מתעצבת דרך לבוש. כהן נוטל פריטי לבוש סמליים ומבצע בהם גלורפיקציה מסוימת, תוך שהוא מעניק להם ממד נצחי. "דוב האנ" שים לובשים את הבגדים האלה באופן כמעט בלתי מודע", הוא אומר, "אבל בגדים הם סוג של מכונן זהות. כל בהירה בחולצה או בכיפה מסוימת, האופן שבו היא מונחת על הראש, אילו סיכות מחזיקות אותה, האם היא קנויה או שמישהי סרגה לך אותה – מייצגת שאי לות זהותיות. ברקמות על גבי חולצות הישיבה התי

לבוש שלי ושל חבריי, ובאמצעותם אני מהרהר על יחיד בתוך יחד ועל מהותה של קבוצה סוציולוגית". בתערוכה "עבודת שורשים" מתחקה כהן אחר מאפייני הזהות של הציבור הדתי-לאומי. אחד המרי טיבים הדומיננטיים בתערוכה, כחומר גלם וכרעיון, הוא סנדל השורש. סנדלים אלו, שבאו לעולם כסנדרלי מטיילים, והפכו עם השנים לסימן היכר לייש ראלים המטיילים בעולם, מהווים פריט חובה במלי תחה של המתבגר הדתי-לאומי. עבור האמן, סנדלים אלו משמשים חומר גלם ליצירות קונספטואליות, בעלות משמעות רבודה המזמינה להתבונן מחדש על פריט לבוש זה ועל מה שהוא מייצג.

כהן יצר מיצב העשוי מכמה עשרות סנדלי שורש שיצאו משימוש, ומיקם אותם במרכז הגלריה. כדי להתאים את הסנדלים לצורה הרצויה, הוא חתך וקלקל את צורתם השלמה, באופן שאפשר להם להסתדר בעיגול. פציעת הסנדלים ושיבוש צורתם המקורית מעלה שאלות בנוגע לתפקיד המקורי של הסנדל ולחיבור לאדמה ולשורשים.

ההתבוננות על המיצב, שמפורק ומורכב בכל פעם מחדש, מעלה אסוציאציות שונות – מערימות הנעליים של היהודים בשואה, ועד המראות ממתחם הנובה שננטש. כאן הן מקבולות משמעות אחרת. לדברי האוצרת, ד"ר אורנה סגל, "ריבוי הרצעות

"מותר גם לבכות, זה מחזק"; "רוצה לומר שלי את, אוהב אותך לעד", "לך הלאה ואל תישבר"; "על חומות ירושלים".

עבור חלק מהקוראים, קטעי המשפטים הללו יהדהדו את שנות התיכון ותנועת הנוער, הישיבה התיכונית או האולפנה; אלה ציטוטים הלקוחים משבלונות של חולצות שהודפסו בישיבה התיכונית ירושלמית בראשית שנות האלפיים. הסימאאות הללו, לצד האירורים הפשוטים ולעיתים ההומוריסטיים שליוו אותם, רקומות על גבי חולצות הטרקו המקוריות ותחומות במסגרת עץ פשוטה, מוצגות בימים אלו בתערוכה "עבודת שורשים" – תערוכת יחיד של האמן הצעיר והמבטיח דוד (דוכי) כהן.

כהן, 33, נולד במעלות-תרשיחא וכיום הוא חי בירושלים. הוא יוצר בעיקר בתחומי הפיסול והמיצב, תוך שימוש נרחב בטקסטיל ובפרטי לבוש משומשים. עבודותיו עוסקות בשפות של הנציחה ולאומיות, וכן במאפייני לבוש כמכונני זהות אישית וקולקטיבית.

"בעבודות רבות שלי מצאתי את עצמי עוסק בעולם הטקסטיל – בדים, חוטים ושטיחים", הוא מספר. "חומרים אלו מתחברים אצלי לרובד 'רך' ו'מזמין', וגם לאמנות יהודית מסורתית שאני מנהל איתה דיאלוג. בנוסף, אני עושה שימוש בפרטי

דוד (דוכי) כהן
צילום: רועי פייז

93884423-1	04/2025	מקור ראשון - שבת	עמוד 15	3/3	23.72x30.98
בנימין זאב הרצל - בהקשר לציונות - 80790					

כונית הגוף נוכה, אפשר לראות עליהם את סימני השכמות המזוועות של הבחור שלבש אותה".

מיטה ומיתה

בתערוכה מופיעות גם סוגיות של מוות והנצחה, הכרוכות בזיכרון אישי של האמן. המילים "למראה הזוועות לא ינצח הפחד, בטוב וברע כולנו ביחד", הודפסו על חולצה שבועיים לאחר הפיגוע בשיבת מרכז הרב בראש־חודש אדר תשס"ח. שלושה מחברי ריו לשכבה של כהן נרצחו בפיגוע; הוא עצמו היה אז בקרבת מקום, שמע את היריות והספיק להתרחק. כהן אינו עוצר בסוגיות מגוריות, ומטפל גם בהי קשרים רחבים יותר של החברה הישראלית. בשידור תו הצבאי הוא עוסק בחינוך ובתיעוד היסטורי של חילות צה"ל. מאז 7 באוקטובר, במסגרת שירות המילואים, כהן משרת ביחידת היסטוריה והמחקר של משמר הגבול, אשר חוקרת ומתעדת את פעילות מג"ב מ־7 באוקטובר ואילך. היחידה ראינה מאות קצינים וחילים שנלחמו בזירות שונות, ואספה מידע משלים מהקלטות קשר ומצלמות אבטחה, מצלמות תנועה וסרטונים שונים. המחקר נועד ללמוד ולנתח את פעילות מג"ב לאורך תקופת המלחמה, לקראת יום השנה הראשון ל־7 באוקטובר יצר כהן תערוכת

"סט מצעים למתגייס". כהן הציב מיטה עם מצעים המדרמה מצבה צבאית. הסדין מדרמה אדמה ואבנים, והכרית נוצרה בדפוס דומה לאבן המונחת על מצבות צבאיות. השמיכה הירוקה המונחת על המיטה מדרמה את צמח הרוזמרין, כמו במצבות בהר הרצל. "יש משהו מאד אסתטי במצבות צבאיות, כמעט מחבק, אבל גם מאוד כואב עם כל הטרגדיה שמקופלת בו", אומר כהן. חכמינו הגדירו את השינה כ"אחד משיי שים במיתה", ובכך דימו את מצב השינה למצב מוות. לדברי כהן אכן יש כאן ייצוג של המוות, אך מצד שני הצופה חש כי ה"ישן" במיטה כבר התעורר וקם. אפשר אפוא לראות ביצירה משמעות דו־ממדית, של מוות מול האמונה בתחיית המתים.

דור חדש של אמנים דתיים

התערוכה מוצגת ב"הגלריה האחרת", אשר הוקמה במכללת תלפיות לחינוך בשנת 1995, ליד כרה של מבקרת האמנות ואשת התיאטרון ציפורה לוריא ז"ל. הגלריה נוסדה ביוזמתו של האמן אבנר בריחמא, במטרה להעניק במה ליצירותיהם של אמנים ואמניות, ובייחוד כאלה שאינם משתייכים למיינסטרים האמנותי הישראלי. כיום הגלריה מציגה אמנים ישראלים, צעירים כוותיקים, המי

"רוב האנשים לובשים את הבגדים האלה באופן כמעט בלתי מודע, אבל זה סוג של מכונן זהות. כל בחירה בחולצה או בכיפה מסוימת, האופן שבו היא מונחת על הראש, כולל אילו סיכות יש לה, האם היא קנויה או שמישהי סרגה לך אותה - מייצגת שאלות זהותיות"

אמנות במוזיאון מג"ב בשם "משמר הלילה", שהציגה מפגש מענין ויוצא דופן בין משמר הגבול לאמנות. פעילות היחידה הניבה גם ספר פרוזה בשם "לחיים ולא למוות" (בהוצאת עם עובד). מחבריו, אורי קראוסהר וטל משגב, הם היסטוריונים במקצועם וקי צינים בכירים ביחידה המדוברת. ספרם הוא עיבוד עלילתי לממצאי המחקר שהם ערכו על קורות מג"ב ב־7 באוקטובר.

את החיבור בין אמנות לסמלים לאומיים ותרבות ההנצחה, חקר כהן גם באמצעות יצירה אישית במהלך לימודיו בבית הספר הגבוה לאמנות "פרדס". במסגרת פרויקט הגמר יצר כהן מיצב המדרמה את קברו של הרצל, ורקם עבור הקבר פרוכת שנוצרה למידותיה של המצבה. הפרוכת מציבה אפשרות אחרת לזיכרוננו של הרצל, שקברו הפך בציונות לאתר עליה לרגל. כהן רקם פסוקים על גבי הפרוכת, יצר גומחה והניח בה ספרוני תהלים, ובכך הפך את המקום למעין ציון של צדיק, מקום להתייחד בו, להתפלל ולומר תהלים. מעניינת העובדה שעל הפרוכת המקורית שכי סתה את ארונו של הרצל בטקס הקבורה היו רקומים פסוקים מתוך חזון העצמות היבשות בספר יחזקאל. לאחר ההלוויה אבדה הפרוכת, ונמצאה רק בשנת 2019, באופן פלאי. כיום, על גבי המצבה השחורה, הדוממת והמינימליסטית של הרצל טבוע אך ורק שמו, ללא אוכור להיבט המסורתי, היהודי או הגאולי של מפעל חייו.

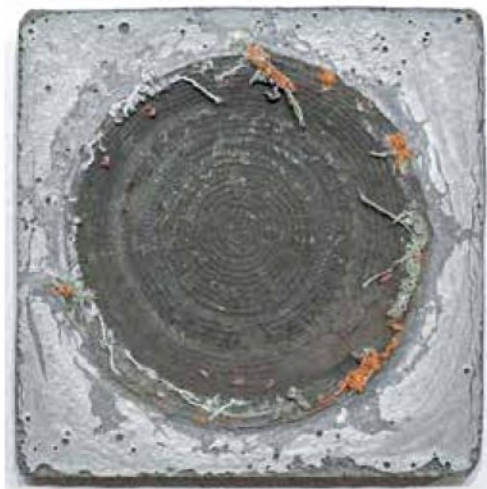
ההתעניינות באופני ההנצחה הממסדיים של הרצל הובילה את כהן למחקר ראשון מסוגו על אודות חלקת גדולי האומה בהר הרצל. עבודת התזה שכתב, במסגרת המחלקה ללימודי ארץ ישראל באוניברסיטת בריאיל, מעוררת שאלות הנוגעות למערכת קבלת ההחלטות של הממסד הציוני, וההבניה התרבותית שהיא יצרה. עבודה נוספת ומצמררת של כהן, הקשורה גם היא לחר הרצל, עוסקת באסתטיקה של המוות ונקראת

כיפה אדומה קטנה, שטיח צמר אקרילי בטכניקת טאפטינג, 2024

טיול גיבוש, רקמה על חולצה מן המוכן, 2019. צילום: זוהר שמש

כיפה, בטון וחוט כותנה, 2024. צילום: זוהר שמש

סט מצעים למתגייס, הדפסה דיגיטלית על טקסטיל, 2017